

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 27 mars 1903, kl. 12 midd.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen
angående inlösen af de s. k. Trippska frälseräntorna i
Hallands län m. m.*

(I. A.)

Herr *Anders Olsson* i Tyllered har i en inom Andra Kammaren väckt till statsutskottet remitterad motion (n:o 41), i hvars syfte herrar *Gustaf B. Hellman* och *A. C. Gunnarsson* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte *dels* besluta, att i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära att efter föregången utredning åtgärder måtte vidtagas, så att de s. k. Trippska frälseräntorna i Hallands län blefve af staten inlösta och att, intill dess sådant kunde ske, räntorna utbetalades direkt från statsverket till ränteägarne, *dels ock* ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag af 2,000 kronor till betäckande af de kostnader, som af berörda åtgärder kunde föranledas; varande i samma motion jämväl framställt förslag om förlängning i tiden för anmälan af frälseskatteräntors inlösen till statsverket, i hvilket sistnämnda ämne utskottet afgifver särskildt utlåtande.

Beträffande de Trippska hemmanen anser sig utskottet böra meddela, att drottning Christina genom särskilda afhandlingar den 26 april och den 9 maj 1653 afhände sig och Sveriges krona 357⁵/₁₂ inom Hallands län belägna hemman, hvilka tillägnades holländske handlanden *Adrian Tripp*, hans hustru, barn och arfvingar till everldelig ego samt

allodialt och okonditioneradt frälse emot af Tripp försträckt 89,733 riksdaler 26 öre $13\frac{1}{3}$ penningar i silfvermynt, dock med förbehåll, att kronan ägde att, när så lägligt och behagligt vore, hemmanen mot nämnda belopp återlösa äfvensom att skattäganden skulle vid sin rätt då och framdeles varda oförkränt bibehållen. Efter det reduktionskommissionen under åren 1687 och 1688 af dessa hemman till kronan indragit 159 mantal, hade Trippska godsens, som fortfarande voro återlösen underkastade, utgjort $198\frac{5}{12}$ hemman, af hvilka $39\frac{11}{36}$ mantal arffallit till svensk man samt sedermera förblifvit i svenske mäns ägo, och återstående $159\frac{1}{9}$ mantal disponerats af Tripps å utrikes orter vistande arfvingar.

I anledning af en vid 1809 års riksdag väckt fråga om inlösen af de Trippska godsens och efter Rikets Ständers därom framställda begäran, aflät Kungl. Maj:t till Rikets år 1823 församlade Ständer proposition i ämnet och föreslog att, jämte det kronan afsade sig sin lösningsrätt till de hemman, som innehades af svenske män, Rikets Ständer ville besluta, huruvida talan borde väckas om inlösen för kronans räkning af de öfriga Trippska hemmanen; och sedan Rikets Ständer, som i afseende å de förra hemmanen voro af samma tanke som Kungl. Maj:t, beträffande de senare inhämtat, att löseskillingen därför, beräknad efter samma grund som 1653 års köpesumma, uppginge till omkring 79,500 riksdaler i silfver, beslöts att hos Kungl. Maj:t begära, att Trippska arfvingarne måtte höras, huruvida de kunde finnas benägna att mot nedsatt köpeskillning afstå sin rätt till godsens. Då emellertid, enligt hvad Kungl. Maj:ts i skrifvelse till Rikets Ständer den 19 november 1828 meddelade, de Trippska arfvingarne i löseskillning för hemmanen fordrat icke mindre än 86,625 riksdaler i silfver, å hvilket belopp de årliga räntorna af hemmanen icke fullt motsvarade 2 procent, ansågo Rikets Ständer vid 1828 års riksdag frågan om hemmanens återlösen från nämnda arfvingar böra tills vidare hvilas.

Sedermera hade i en vid 1853—1854 årens riksdag väckt motion föreslagits, att kronan måtte afsäga sig sin lösningsrätt till de Trippska hemmanen eller ock att de af dessa hemman, som fortfarande befunno sig i Trippska arfvingarnes hand och hvilkas antal då uppgafs utgöra allenast $27\frac{11}{64}$ mantal, måtte till kronan återlösas; men då olika meningar uppstått, om öfverlåtelsen till Adrian Tripp endast innefattade förpantning under frälsemannarätt eller vore att betrakta såsom försäljning under full äganderätt samt pröfningen häraf tillhörde domaremakts åtgörande, förklarade Rikets Ständer, att denna fråga icke vore af beskaffenhet att utgöra föremål för Rikets Ständers pröfning.

Slutligen har Riksdagen på grund af väckt motion i skrifvelse den 25 juli 1863 förklarad, att några anspråk att få till kronan återlösa de af ifrågavarande hemman, hvartill svenske män vunnit eller komme att vinna rätt, därefter icke skulle å kronans vägnar väckas.

Hvad nu beträffar de hemman, för hvilka räntor fortfarande utgöras till de Trippska arfvingarne och hvilkas antal af motionären uppgifves till ett tjugutal, torde rätten till deras återlösen till kronan, då förbehållet därom icke blifvit inom den i kungl. förordningen den 6 februari 1849 stadgade tid i vederbörlig ordning in-tecknad, svårligen kunna göras gällande. Önskligt vore visserligen, att de från dessa hemman utgående räntor, hvilka måste anses såsom skattefrälseräntor, blefve för statsverkets räkning förvärfvade. Då emellertid samma önskemål förefunnes i afseende å samtliga öfriga oinlösta skattefrälseräntor inom riket och då, såsom utskottet vid behandling denna dag af framställt förslag i dithörande ämne antydt, utväg synes böra beredas för statsverkets öfvertagande af alla skattefrälseräntor och således äfven af dem, som icke kunna på frivillighetens väg förvärfvas, synas särskilda åtgärder icke lämpligen böra beslutas i afseende å det fåtal sådana räntor, hvarom nu är fråga. Utskottet hemställer därför,

att herr Olssons förevarande motion, i hvad den afser åtgärder för inlösen af de s. k. Trippska frälseräntorna i Hallands län och beviljande af anslag till bekostande af dessa åtgärder, icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 27 mars 1903.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.